

Offentliggjort på hjemmesiden V.dk den 19. marts 2024

Er en samlever nærmeste pårørende?©

*Advokat (L) Bodil Christiansen,
Advokatfirmaet Tommy V. Christiansens Efterflg.*

Cand. jur. et merc.(R) Tommy V. Christiansen

www.V.dk

Højesteret tog ved en dom af 2. februar 2024 stilling til, om en hidtidig samlever kunne anses som afdødes ”nærmeste pårørende” og dermed berettiget til to forsikringssummer, som kom til udbetaling ved dødsfald.

Spørgsmålet om samleveres retsstilling har været overvejet gennem mange år i forskellige henseender.

Udgangspunktet for samlever

Til forskel fra ægtefæller har udgangspunktet for ugifte samlevende været, at et samlivsforhold hverken skaber gensidige rettigheder eller forpligtelser for de samlevende. Ophører samlivsforholdet, er hver part stillet på samme måde, som hvis samleveren var en fremmed.

Udgangspunktet betyder, at ugifte samlevende som udgangspunkt skal foretage særlige foranstaltninger for at tilvejebringe en anden retsstilling. Eksempelvis, som det vil fremgå nedenfor, ved at oprette et testamente, ved at etablere særlige forsikringsordninger m.v.

Med årene har Folketinget dog – i visse konkrete henseender – vedtaget særregler med det formål at bløde op på visse af de negative konsekvenser, som lovens udgangspunkt indebærer for ugifte samlevende.

Offentliggjort på hjemmesiden V.dk den 19. marts 2024

Arv ved dødsfald

Retsstillingen ved en samlevers dødsfald er – fortsat – den, at etablering af et samlivsforhold ikke indebærer, at de samlevende får ret til at modtage arv efter hinanden.

I forbindelse med den seneste arvelov fra 2007 blev det under forberedelsen af loven drøftet indgående, om samlevende skulle tillægges arveret efter hinanden, således at en længstlevende samlever er arveberettiget ”efter loven” på samme måde som ægtefæller er arveberettiget efter hinanden. Afvejningen af de mange forskellige hensyn blev imidlertid, at samlevende ikke har arveret. Samlevende arver altså ikke hinanden ”pr. automatik”.

Ønsker ugifte samlevende, at en længstlevende samlever skal modtage arv ved dødsfald, er det således nødvendigt at oprette et testamente om begunstiggelse af samleveren. Typisk oprettes et gensidigt testamente, hvor de samlevende begge bestemmer, at samleveren skal modtage arv ved dødsfald.

I én henseende blev der dog ved arveloven taget et særligt hensyn til samlevende. Det er således muligt for samlevende at oprette, hvad der i loven betegnes som et ”udvidet samlevertestamente”. Det betyder med lovens ord, at to personer ved testamente kan bestemme, at de helt eller delvis vil arve hinanden og arves, som var de ægtefæller. Ugifte samlevende vil dog ikke blive stillet fuldt ud som ægtefæller. Vedrørende samlevertestamente kan nærmere henvises til artiklen i disse spalter den 16. februar 2019 under emnet: ”Samlevertestamente”.

Boafgift (arveafgift) ved dødsfald

Afgiftsmæssigt er samlevende kommet et skridt nærmere på ægtefæller, men er fortsat ikke ligestillet med ægtefæller.

For ægtefæller er udgangspunktet, at der ikke skal betales boafgift (arveafgift) af arv, der tilfalder en længstlevende ægtefælle.

Offentliggjort på hjemmesiden V.dk den 19. marts 2024

For samlevende er udgangspunktet det modsatte, nemlig at der skal betales afgift og da efter den høje sats på op til 36,25 pct. af arvens værdi.

Afgiften af arv til en længstlevende samlever reduceres dog til 15 pct. for en person,

- der har haft fælles bopæl med afdøde i de sidste 2 år før dødsfaldet,
- der tidligere har haft fælles bopæl med afdøde i en sammenhængende periode på mindst 2 år, når den fælles bopæl er ophørt alene på grund af institutionsanbringelse, herunder i en ældrebolig, eller
- der på tidspunktet for dødsfaldet levede sammen på fælles bopæl med afdøde og venter, har eller har haft et barn sammen med afdøde, herunder også når den fælles bopæl er ophørt på grund af institutionsanbringelse, herunder i en ældrebolig.

De netop nævnte regler er regler om afgiftens størrelse – og altså ikke regler om en arveret efter en afdød samlever. Selv om afgiftsreglerne tilgodeser ugifte samlevende ved en reduceret afgiftssats, modtager en længstlevende samlever kun arv, hvis der er oprettet et testamente herom.

Forsikringsudbetalinger ved dødsfald

For forsikringssummer i anledning af dødsfald kan sagen stille sig anderledes for en længstlevende samlever.

En forsikringstager kan som udgangspunkt indsætte en navngiven person, herunder en samlever, som begunstiget til at modtage en forsikringsudbetaling ved forsikringstagerens dødsfald.

Har forsikringstageren ikke indsat en begunstiget, og skal forsikringssummen udbetales ved forsikringstagerens død, er udgangspunktet i loven på området, dvs. forsikringsaftaleloven, at forsikringssummen tilfalder forsikringstagerens ”nærmeste pårørende”.

Offentliggjort på hjemmesiden V.dk den 19. marts 2024

Nærmeste pårørende

I loven er optaget en særlig fortolkningsregel om, hvilke personer, som i givet fald skal anses som "nærmeste pårørende". I loven er samtidig angivet en prioritetsrækkefølge for valget mellem "flere" nærmeste pårørende.

Frem til 1. januar 2008 var samlevere ikke omfattet af lovens opregning af en persons "nærmeste pårørende".

Som ovenfor beskrevet blev det med arveloven fra 2007 muligt at oprette "samleverte-stamenter". I denne forbindelse og på samme baggrund blev samlevere fra 1. januar 2008 inkluderet i kredsen af "nærmeste pårørende" i forsikringsaftaler.

Rækkefølgen for at modtage en forsikringssum ved dødsfald er derfor nu følgende:

1. Forsikringstagerens ægtefælle
2. Forsikringstagerens samlever, men vel at mærke kun, hvis samleveren lever sammen med forsikringstageren på fælles bopæl. For en samlever er det endvidere en betingelse, at samleveren
  - a. venter, har eller har haft et barn sammen med forsikringstageren eller
  - b. har levet sammen med forsikringstageren i et ægteskabslignende forhold på den fælles bopæl i de sidste 2 år før dødsfaldet.
3. Forsikringstagerens børn
4. Forsikringstagerens arvinger

For ugifte samlevende fremgår yderligere af loven, at en fælles bopæl ikke anses for ophørt ved midlertidigt ophold i anden bolig eller ved ophold i institution.

Konkrete omstændigheder i den enkelte sag kan efter loven føre frem til, at en anden person end en samlever i sidste ende skal modtage udbetalingen.

Offentliggjort på hjemmesiden V.dk den 19. marts 2024

Samlevende som nærmeste pårørende

De særlige regler om samlevende som nærmeste pårørende kan aktualisere en meget vanskelig afgrænsning af, hvornår der foreligger et samlivsforhold, som kan anses for omfattet af loven. Eller med andre ord: hvornår foreligger der et samliv af en sådan karakter, at en samlever kan anses som nærmeste pårørende – og herunder spørgsmålet om, hvornår et samliv er ophørt.

Den vanskelige afgrænsning er afspejlet i lovforslaget, hvor det blandt andet anføres, at:

”en fælles bopæl ... ikke anses for ophørt ved midlertidigt ophold i en anden bolig eller ved ophold i institution. Samlivet anses således ikke for ophørt, fordi de samlevende rejser på ferie hver for sig, eller hvis den ene af parterne i en periode alene opholder sig i hjemmet i weekenderne, og i løbet af ugen som følge af sit arbejde bor et andet sted. Det vil dog altid være en konkret vurdering, om der i disse situationer kan antages at foreligge et samliv.

Parterne vil også blive anset for samlevende, hvis samlivet er ophævet på grund af en af parternes institutionsanbringelse i f.eks. ældrebolig eller plejehjem. Det er imidlertid en forudsætning, at forholdet mellem parterne stadig består, hvilket ikke kan antages at være tilfældet, hvis en samlever efter institutionsanbringelsen har indledt et nyt forhold eller på anden måde klart har tilkendegivet, at forholdet må anses for ophørt.

Skyldes adskillelsen derimod den ene samlevers arbejds- eller uddannelsesmæssige forhold, og fører disse forhold til længerevarende adskillelse, kan det være mere tvivlsomt, om man bør anse samlivet for ophørt, suspenderet eller opretholdt i den pågældende periode. I disse situationer kan der opstå tvivl om, hvorvidt fraflytningen skal anses for udtryk for en ophævelse af samlivet som følge af uoverensstemmelser med den konsekvens, at samleveren ikke længere kan anses for nærmeste pårørende, eller om man til trods for adskillelsen fortsat kan antage, at samlivet består.

Det er ikke svært at forestille sig vanskelighederne ved at tage stilling til, om der ”kan antages at foreligge et samliv.” En sådan vurdering vil omfatte elementer af en meget personlig karakter, hvor mulighederne for at bevise eller afkræfte, at et samlivsforhold er ophørt, i nogle tilfælde vil have tilfældighedernes præg.

Offentliggjort på hjemmesiden V.dk den 19. marts 2024

Højesterets dom af 2. februar 2024

Netop disse vanskeligheder forelå i sagen afgjort ved Højesterets dom af 2. februar 2024. ⁽¹⁾

Sagen drejede sig om retten til to forsikringssummer, som kom til udbetaling efter en mands dødsfald ved selvmord. Manden efterlod sig dels en voksen søn fra et tidligere forhold og dels en mindreårig søn, som han havde fået sammen med en samlever gennem 14 år.

Forud for selvmordet havde samleveren taget ophold i hendes datters lejlighed som følge af uoverensstemmelser med manden.

Ligeledes forud for selvmordet havde manden skrevet en afskedsbesked på Facebook, som efter Højesterets opfattelse måtte forstås således, at deres forhold var forbi. Få dage før selvmordet havde samleveren hjulpet manden med at blive skrevet op til en ny bolig.

Efter en samlet vurdering var det Højesterets opfattelse, at det måtte lægges til grund, at samlivet mellem manden og samleveren var endeligt ophørt, da manden døde.

Samleveren var på denne baggrund ikke at anse som ”nærmeste pårørende”. Det indebærer, at forsikringssummerne tilfaldt mandens to sønner til lige deling.

Konsekvenser

Højesterets dom af 2. februar 2024 illustrerer de vanskeligheder, der kan opstå ved afgrænsningen af de samlivsforhold, hvor en samlever må anses som ”nærmeste pårørende”. Til forskel fra ægtefæller drages for ugifte samlevende juridiske konsekvenser på grundlag af blandt andet en vurdering af faktiske omstændigheder af meget personlig karakter, som næppe altid kan dokumenteres fuldt ud.

————— 0 —————

---

¹⁾ BS-50349/2023)-HJR